

Джек Лондон
**ЗВИЧАЙ
БІЛОЇ ЛЮДИНИ**

ВИДАННЯ З ПАРАЛЕЛЬНИМ ТЕКСТОМ

Jack London
THE WHITE MAN'S WAY

Харків
«ФОЛІО»
201;

Love of Life

This out of all will remain—
They have lived and have tossed:
So much of the game will be gain,
Though the gold of the dice has been lost.

They limped painfully down the bank, and once the foremost of the two men staggered among the rough-strewn rocks. They were tired and weak, and their faces had the drawn expression of patience which comes of hardship long endured. They were heavily burdened with blanket packs which were strapped to their shoulders. Headstraps, passing across the forehead, helped support these packs. Each man carried a rifle. They walked in a stooped posture, the shoulders well forward, the head still farther forward, the eyes bent upon the ground.

“I wish we had just about two of them cartridges that’s layin’ in that cache of ourn,” said the second man.

His voice was utterly and drearily expressionless. He spoke without enthusiasm; and the first man, limping into the milky stream that foamed over the rocks, vouchsafed no reply.

The other man followed at his heels. They did not remove their footgear, though the water was icy cold—so cold that their ankles ached and their feet went numb. In peaces the water dashed against their knees, and both men staggered for footing.

The man who followed slipped on a smooth boulder, nearly fell, but recovered himself with a violent effort, at the same time uttering a sharp exclamation of pain. He seemed faint and dizzy and put out his free hand while he reeled, as though seeking support against the air. When he had steadied himself he stepped forward, but reeled again and nearly fell. Then he stood still and looked at the other man, who had never turned his head.

Любов до життя

Ніщо не піде в забуття,
не марно ми на відчай грали;
ми за ціною не стояли
у грі, де ставкою — життя.

Вони сходили з берега кульгаючи; той із двох чоловіків, що йшов першим, раз послизнувся на кам'янистому розсипі. Обоє знемагали від втоми, і на їхніх обличчях застиг байдужий, покірливий вираз, що з'являється після тривалих випробувань. За плечима в них висіли важкі мішки на ременях. Передні лямки мішків були закріплені на голові — це трохи полегшувало тягар. Кожен ніс рушницю. Вони йшли згорбившись, із опущеними плечима і похиленою головою, втупивши погляд у землю.

— Якби в нас було хоч два набої з тих, що лежать у схованці, — сказав другий чоловік.

Його голос звучав мляво, спроквола. Він говорив зовсім невиразно; і його товариш, ступивши у молочно-білу воду, що пінилася навколо скель, нічого не відповів.

Другий ішов за ним слідом. Вони не зняли черевиків, хоч вода була холодна як лід, — така холодна, що заболіли кісточки на ногах, а пальці заніміли. Подекуди вода сягала їм до колін, і обоє хиталися, намагаючись зберегти рівновагу.

Той, що йшов позаду, послизнувся на гладкому камені і ледь не впав, та відчайдушним зусиллям утримався на ногах. Тієї ж миті він голосно скрикнув од болю. Здавалося, він от-от знепритомніє: він ривком простяг перед собою вільну руку, ніби шукаючи опори в повітрі. Опанувавши себе, він ступив уперед, та заточився і ледве не впав знову. Тоді він став і поглянув на свого товариша, що навіть не озирнувся у його бік.

The man stood still for fully a minute, as though debating with himself. Then he called out:

“I say, Bill, I’ve sprained my ankle.”

Bill staggered on through the milky water. He did not look around. The man watched him go, and though his face was expressionless as ever, his eyes were like the eyes of a wounded deer.

The other man limped up the farther bank and continued straight on without looking back. The man in the stream watched him. His lips trembled a little, so that the rough thatch of brown hair which covered them was visibly agitated. His tongue even strayed out to moisten them.

“Bill!” he cried out.

It was the pleading cry of a strong man in distress, but Bill’s head did not turn. The man watched him go, limping grotesquely and lurching forward with stammering gait up the slow slope toward the soft sky line of the low-lying hill. He watched him go till he passed over the crest and disappeared. Then he turned his gaze and slowly took in the circle of the world that remained to him now that Bill was gone.

Near the horizon the sun was smoldering dimly, almost obscured by formless mists and vapors, which gave an impression of mass and density without outline or tangibility. The man pulled out his watch, the while resting his weight on one leg. It was four o’clock, and as the season was near the last of July or first of August—he did not know the precise date within a week or two—he knew that the sun roughly marked the northwest. He looked to the south and knew that somewhere beyond those bleak hills lay the Great Bear Lake; also, he knew that in that direction the Arctic Circle cut its forbidding way across the Canadian Barrens. This stream in which he stood was a feeder to the Coppermine River, which in turn flowed north and emptied into Coronation Gulf and the Arctic Ocean. He had never been there, but he had seen it, once, on a Hudson’s Bay Company chart.

Again his gaze completed the circle of the world about him. It was not a heartening spectacle. Everywhere was soft sky line. The hills were all low-lying. There were no trees, no shrubs, no grasses—naught but a tremendous and terrible desolation that sent fear swiftly dawning into his eyes.

“Bill!” he whispered, once and twice; “Bill!”

Якусь мить чоловік стояв нерухомо, ніби вагаючись, потім крикнув:

— Чуєш, Білле, я підвернув ногу!

Білл шкутильгав далі по молочно-білій воді. Він не озирнувся. Чоловік дививсь йому вслід, і, хоч його обличчя лишалося байдужим, очі в нього були як у пораненого оленя.

Його супутник насилу вибрався на берег і рушив далі, жодного разу не озирнувшись. Чоловік посеред річки стежив за ним. Його губи ледь тремтіли, і жорсткі темні вуса над ними ворушилися. Він облизнув пересохлі губи.

— Білле! — закричав він.

Це був відчайдушний крик людини, що потрапила в біду. Проте Білл не повернув голови. Чоловік дивився, як він іде, зігнувшись і незграбно кульгаючи, як він непевно піднімається пологим схилом до ледь видимого небокраю, на вершину низького пагорба. Він дивився йому вслід доти, поки Білл не перетнув вершину і не зник з очей. Тоді чоловік відвів погляд і повільно озирнув той світ, в якому тепер лишався сам-один.

Над обрієм тьмяно світилося сонце, майже невидиме у мареві туману, що здавався густою безформною масою без кінця та краю. Чоловік сперся всією вагою тіла на одну ногу і дістав годинника. Була четверта година, і, оскільки настав кінець липня чи то початок серпня — він уже тижнів зо два як втратив лік дням, — сонце мусило стояти на північному заході. Він поглянув на південь, знаючи, що десь у тому напрямі, за цими похмурими пагорбами, лежить Велике Ведмеже озеро; також він знав, що там, на Канадській пустці, вершить свій відлюдний шлях Полярне коло. Річка, в якій він стояв, була притокою ріки Коппермайн, яка тече на північ і впадає у затоку Коронації, у Північний Льодовитий океан. Він ніколи там не бував, проте якось бачив цю місцевість на карті Компанії Гудзонської затоки.

Він знову озирнув світ довкола себе. Видовище було невтішне. Усюди, куди не глянь, нерівна лінія обрію, замкнена низькими пагорбами; ні деревця, ні кущика, ні трави — нічого, крім жахливої, моторошної пустки, що сповнила його очі страхом.

— Білле! — прошепотів він і повторив знову: — Білле!

He cowered in the midst of the milky water, as though the vastness were pressing in upon him with overwhelming force, brutally crushing him with its complacent awfulness. He began to shake as with an ague fit, till the gun fell from his hand with a splash. This served to rouse him. He fought with his fear and pulled himself together, groping in the water and recovering the weapon. He hitched his pack farther over on his left shoulder, so as to take a portion of its weight from off the injured ankle. Then he proceeded, slowly and carefully, wincing with pain, to the bank.

He did not stop. With a desperation that was madness, unmindful of the pain, he hurried up the slope to the crest of the hill over which his comrade had disappeared—more grotesque and comical by far than that limping, jerking comrade. But at the crest he saw a shallow valley, empty of life. He fought with his fear again, overcame it, hitched the pack still farther over on his left shoulder, and lurched on down the slope.

The bottom of the valley was soggy with water, which the thick moss held, spongelike, close to the surface. This water squirted out from under his feet at every step, and each time he lifted a foot the action culminated in a sucking sound as the wet moss reluctantly released its grip. He picked his way from muskeg to muskeg, and followed the other man's footsteps along and across the rocky ledges which thrust like islets through the sea of moss.

Though alone, he was not lost. Farther on, he knew, he would come to where dead spruce and fir, very small and weazened, bordered the shore of a little lake, the *titchin-nichilie*,—in the tongue of the country, the "land of little sticks." And into that lake flowed a small stream, the water of which was not milky. There was rush grass on that stream—this he remembered well—but no timber, and he would follow it till its first trickle ceased at a divide. He would cross this divide to the first trickle of another stream, flowing to the west, which he would follow until it emptied into the river Dease, and here he would find a cache under an upturned canoe and piled over with many rocks. And in this cache would be ammunition for his empty gun, fishhooks and lines, a small net—all the utilities for the killing and snaring of food. Also, he would find flour—not much—a piece of bacon, and some beans.

Bill would be waiting for him there, and they would paddle away south down the Dease to the Great Bear Lake. And south

Він схилився до білої води — так, наче ця пуста давила його своєю нездоланною силою, гнітила безмовним жахом. Він судомно здригнувся, наче у лихоманці, і його рушниця з плюскотом упала у воду. Це змусило його схаменутись. Він переборов страх, зібрався на силі і, потягшись уперед, занурив руку у воду і витяг рушницю. Потім він посунув мішок ближче до лівого плеча, щоб тягар не натруджував поранену ногу. А затим повільно, обережно рушив до берега, кривлячись од болю.

Він не зупинявся. З відчайдушною, нестямною рішучістю, не зважаючи на біль, кульгаючи і спотикаючись, він спішив зійти на вершину пагорба, за яким зник його товариш, і при цьому виглядав ще більш смішним і незграбним, ніж той. Але, піднявшись нагору, він побачив лише порожню, безживну долину. Він знову пересилив свій страх і, посунувши мішок ще ближче до лівого плеча, поплентався вниз.

Дно долини розкисло від води, що її, наче губка, вбирав у себе густий мох. На кожному кроці вода хлюпала з-під ніг, і щоразу, як він відривав ступню від землі, чулося жвакання — болотяна твань неохоче послаблювала свою чіпку хватку. Він торував собі шлях од озерця до озерця, ступаючи у сліди Білла, — по каменях, що стирчали серед моху, наче острівці.

Лишившись на самоті, він не заблукав. Він знав, що скоро вийде на те місце, де сухі ялиці та ялини, низькі й чахлі, оточують маленьке озеро *тітчин-нічілі* — місцевою мовою це значить «країна малих паличок». А в це озеро впадає струмок, і вода в ньому не біла. Там, над струмком, росте очерет — це він пам'ятає добре, — але дерев там немає. Він піде за течією до гирла, до вододілу, перейде через вододіл до гирла іншого струмка, що тече на захід, і спуститься до того місця, де струмок впадає у річку Діз. А там він знайде схованку під перевернутим каное, що завалене камінням. У схованці лежать набої для рушниці, риболовні гачки та волосінь, невелика сітка — усе, щоб добути собі поживу. І ще там є борошно — щоправда, небагато, — шматок бекону і трохи бобів.

Білл дочекається його там, і вони рушать на південь по річці Діз, до Великого Ведмежого озера, перепливуть

Contents

Love of Life	4
The White Silence	42
To Build a Fire	60
The Man With the Gash.....	90
All Gold Canyon	112
A Day's Lodging.....	150
The One Thousand Dozen	180
The Story of Keesh.....	214
The White Man's Way.....	230

Зміст

Любов до життя	5
Біла тиша.....	43
Запалити вогонь.....	61
Чоловік зі шрамом.....	91
Золотий каньйон	113
Денний спочинок	151
Тисяча дюжин.....	181
Історія про Кіша.....	215
Звичай білої людини	231